

zavedal, da je kristjana. A sedaj se mu je zdelo, kakor da so v njej poosebljeni tisti nauki, o katerih mu je govoril menih. Na njej ni videl madeža; vse mu je bilo svetlo, plemenito, vzvišeno... Čeprav knežna iz sramežljivosti ni prišla več v bolnikovo sobo,

odkar se mu je obrnilo na bolje, je vendar Stojmir skoraj vedno živel v mislih nanjo. Vsa njegova duša je sanjala o njej... A kaj, ko se je obenem tako živo zavedal, da ga loči od nje nedogleden prepad... Kdo ve, ali premosti ta prepad bodočnost?

Stepni kralj.

Slika z barja. — Spisal I. E. Rubin.

Predlansko zimo je preminul... Marsikdo izmed vas je poznal tega 'stepnega kralja'. Tudi jaz sem ga večkrat videl, pozneje pa po dolgem izpraševanju izvedel tudi njegovo usodo. Sreča mu ni bila prijazna, marsikdo ga je pomiloval... Bil je revež celo svoje življenje. A zdaj je dostal — lahka mu zemljica!...

Njegova podoba se mi je vtisnila globoko v spomin. Kadar se zmislim nanj, stoji mi živo pred očmi njegov obraz s tisto čudno brado, s tistim nedolžnim, a pretresujočim smehom; zdi se mi, da vidim tiste njegove motne oči, ki so se tako vprašajoče uprle v vsakogar... Sam je rekel, da je 'kralj barja', kdo ve, ali zato, ker mu je bil ta kraj najbolj priljubljen, ali zato, ker je preživel vse svoje življenje na barju. Njemu je bila znana cela planjava, vsaka njena koča, vsak jarek, vsako drevo. Povsod ga je bilo videti, povsod si ga srečal. Ljudi se ni ogibal, rad je prihajal v njih bližino, a v nadlego ni bil nikomur. Govoril ni rad, odgovarjal je navadno s smehom, a poslušal je rad, zelo rad...

Rekli so mu, da je 'deseti brat', dasi so vsi vedeli, da je navaden človek, edin sin še živeče stare vdove Baruške. In dasi so vsi vedeli, kdo in kaj je, in dasi so večina znali, da mu je huda bolezen v glavi že v mladosti zapustila nasledke — um mu je bil bolan — je vendar dan za dnem moral poslušati isto — njemu tako zoperno besedo: „Jozlè, 'deseti brat'...“

Včasih se je smejal ljudem, kakor da ne razume, kaj pravijo, a drugič se mu je obraz skrčil v jezne gube, oči so se mu zasvetile, zaškrtal je z zobmi, stiskal pesti in pretil — a storil ni nikomur nič žalega. No, to je bilo redko, da se je Jozlè razsrdil.

In res je hodil kot 'deseti brat' po barju od koče do koče, zdaj po poti, zdaj po senožetih. Ako mu je kak jarek zabranil nadaljno pot, ga ni preskočil, ampak šel ob njem naprej in naprej, dokler ni prišel do konca, kjer je potem lahko nadaljeval svojo pot — saj cilja ni imel nobenega in mudilo se mu tudi ni nikoli nikamor. Bili so dnevi, ko je prehodil vso ravan, a drugič je zopet ležal za kakim grmovjem, ne da bi se zmenil za jed in pijačo... Le ako je prišel kdo mimo, stopil je navadno izza grmovja, šel parkrat gori in doli, se zadovoljno smejal in kazal, kakor da pojde tudi on dalje, a v resnici je šel skoraj vselej zopet leč na isto mesto; pravili so, da ni hotel, da bi kdo vedel, kje on spi ali leži, sicer mu ni bilo obstanka na tistem mestu...

Daleč z barja ni zašel nobenkrat; ako pa ga je pot zanesla včasih tja v tiste zelene hribe, o katerih je on vedno sanjal, se je gotovo v par dneh zopet vrnil nazaj na svoje barje. Tu je bila njegova domovina. Po noči in po dnevi je blodil okoli. Obstanka mu ni bilo nikjer... V njem je bila neka skrivna, čudna sila, ki mu ni pustila bivati dalje časa pri istih ljudeh, na istem kraju, ampak ga je gnala dalje, nepre-

stano dalje kakor v nekih sanjah Vedno je nečesa iskal, a tistega ni našel nikjer, zato se mu ni poлегel do zadnjega vzdihljaja njegov notranji nepokoj.

Nekateri so rekli, da mu je tako prirojeno, a drugi so trdili, da je to posledica zmešanega uma.

„On bo večni popotnik.“

„Oh, večni popotnik.“

„Nesrečnež...“

„Da, da, večni popotnik.“

„Čudak, ta Jozlè...“

On pa se jim je smejal v obraz, kakor da ne razume, kaj govorijo o njem. Ljudje — dobri ljudje — so imeli ž njim potrpljenje in usmiljenje, saj so poznali nesrečneža že od mladih nog. Potepal se je semtertja že v mladosti... Posedal je po morostarskih kočah, tu nekaj časa, tam nekaj.

Stopil je v hišo vselej tiho in boječe, kakor pripravljen takoj oditi dalje, če bi prebivalcem ne bil po volji njegov obisk. In takrat je bil še deček... Pozneje se je hiš ogibal in le po zimi prišel prisiljen od mraza v človeška stanovanjska, sicer pa je živel na prostem, pod milim nebom. Saj je bilo njegovo celo barje, in on je bil 'kralj barja'... Takrat je torej hodil po hišah plašno in boječe. Usedel se je — vselej brez besedi — na klop k peči in obsedel molčé... Pogledal je nato na uro, ako je visela — kakor je to navada — pri peči, sledil je nekaj časa urni muhi in jo spremljal z očmi semtertja... Včasih se je celo prav boječe dotaknil tiste muhe, ki ga je najbolj zanimala, menda zato, ker je sama nihala... In ko je nekoč ob poskusu, kaj bi storila muha, ako bi jo nekoliko motil s prstom, muha — obstala, je zajokal od strahu in zbežal iz hiše. Bal se je, da je storil veliko škodo... Pozneje se ni nikdar več upal motiti tiste urne muhe, a gledal jo je zmeraj z največjim zanimanjem. In kadar se je nagledal ure, se je ozrl po hišnih prebivalcih, ki se pa navadno niso menili zanj... Če ga je pa kdo prijazno nagovoril, mu je vrnil to s še prijaznejšim nasmehom.

„No, odkod prihajaš, Jozlè?“

„Hehehe.“ — In začel je gledati skozi okno tja po ravnini, a rdečica na licu je kazala, da ga je sram, sila sram... In nenkrat je vstal, odšel tiho brez besedi skozi vrata in šel dalje. Ali pa:

„No, kaj je, Jozlè?“

„Nič, hehehe...“

„Veš li kaj novega?“

„Nič, hehehe...“

„Kam si pa namenjen?“

„Hehehe...“ In takrat je uprl svoje temne oči v kako podobo na steni ali v kak drug predmet v hiši, in zagledal se je tako, da ni slišal več vseh različnih vprašanj, ki so mu jih zastavljali... Med tem pa je že začutil v sebi tisto silo, ki ga je gnala dalje, dalje, neprestano dalje... In vstal je in odšel. Za njim pa so se spogledavali ljudje, pomilovali ga in se med seboj radovedno vpraševali: „Kaj bo iz tega sinu?...“

On pa je bežal od ljudi in se jim bolj in bolj odtuževal, bolj in bolj se jih je bal. Nekaj je od njih želel, a tega ni dobil. Bolj in bolj je postajal nemiren, bal se je, da bi ne bil komu v nadlego... Kjer pa je bila večja družba zbrana, se je pridružil Jozlè vendar še tudi s svojim smehljanjem, pravili so, da zato, ker je vedno menil, da o njem govore..., a tega on ni pustil...

Dela se ni poprijel, živel je pri materi in po hišah... Prijel je tu in tam za kako delo, a vztrajal ni. Postal je zdaj pri kakem barskem čredniku, zdaj pri koscih, zdaj pri grabljicah, zdaj pri kaki koči — a ostal ni nikjer...

Bolj in bolj je postajal podoben 'desetemu bratu'; bolj in bolj je ljubil tisto čudovito barsko planjavo, kjer je preživel svojo mladost; bolj in bolj je pohajal okoli po pašnikih in travnikih vse križem in nečesa iskal... Zdelo se je vsem, da je najbolj srečen, ako more živeti noč in dan na tistih nemih planjavah širnega barja... Kako neznosno mu je bilo, kadar so prišli drug za drugim deževni dnevi. Kako potrt in mračen je gledal skozi okna po planjavi, kako nerad je sedel pri miru med štirimi stenami, med ljudmi... Takrat je navadno

pobegnil tja v zelene hribe in po deževju so ga koj zopet videli na barju . . .

Najrajši je bival tam sredi morosta na Globoki Poljani. Tam je bilo stanovanjsko, stepnega kralja. Tam je poslušal šumenje vetra, ko je šumel po suhih bilkah, gledal je, kako se giblje tista visoka trava. Dva hrasta sta rastla na tistem mestu, okrog pa grmičevje, nizko in suho . . . Imel je razgled na krimsko gorovje in na debelohribski greben.

Tam med zelenimi hribi ležé vasice, po gorah stojijo bele cerkvice — a tu — tu je samota. Sem ne seže noben človeški glas, sem zaide kvečjemu v pozni jeseni kak črednik past svojo čredo, a kmalu ne prižene več, ko vidi, da ni nič paše. Sem ne pride sicer nihče razen za en dan grajski kosci, a potem je zopet celo leto mir . . . Le vrane in kavke so se rade ustavljale na Globoki Poljani, kadar so letele preko barja z debelohribskega grebena na Krim. In kaj hočejo Jozletu ljudje, kaj vasi z ljudmi, kaj mu hočejo? . . . On ni želel nikdar z Globoke Poljane kam tja na rob barja, kjer je bilo življenje, ne — on je ljubil samoto in vrane. Edini on je vedel, koliko parov gnezdi vsako leto na onih dveh hrastih, ki sta rastla tako mogočno na Globoki Poljani. Edino on je vedel, koliko večjih jat vran je počivalo tisto pomlad in tisto jesen na Globoki Poljani . . . In on je ljubil skrivnosti. On je rad vedel kaj takega, česar ni vedela živa duša na svetu, kar je vedel on sam, čisto sam . . . Kako veselje je on imel ob tej misli . . .! Zato se je nastanil na Globoki Poljani, na tisti skrivnostni Globoki Poljani, kjer je tako lahko sanjal sam, nemoten od ljudi, sanjal svoje čudne sanje.

In zato so rekli barski kočarji, kadar se je prikazal Jozlè v njih bližini:

„Dež bo, ne hodimo kosít, Jozlè je pri- nesel dež . . .“ In niso se motili.

Najbližnja kočja se je komaj videla na Globoko Poljano, in edini človek, ki je zahajal večkrat na Globoko Poljano, je bila Gavranova Katuša. A v tem leži njegova usodna povest.

* * *

To je bilo pred mnogo leti, recimo, pred več ko dvajsetimi leti.

To je bila krasna noč . . . Kdo naj popiše krasno noč na barju? In tistikrat je bila krasna noč, poletna noč. Modro, azurno-čisto nebo se je razpenjalo nad barjem; v višavi je plul polni mesec. Lahki ponočni veter je vel preko tihe ravnine, šumljal je z listjem po grmičevju, majal je visoke travne bilke, da so se na lahko upogibale in zopet vstajale. Z nekakim rezkim šumom je šumelo dolgo bičevje ob jarkih in se klanjalo nad vodo. Okoli pa je vladala mirna tišina. Razločno se je videl gorski greben na obeh straneh barja, videle so se speče koče, samotne kolibe, postavljene med drevjem tu in tam po planjavi . . . Iz Krima so vstajale bele meglice in obdajale temnomodro glavo spečega velikana.

Takrat se je dvignila na Globoki Poljani dolga postava, mračna postava — Jozlè . . . S hrastov so zletele prestrašene vrane v noč, in z glasnim kvakanjem obletavale hrasta . . . Nekatere so sedle na seneno lopo tam na koncu Globoke Poljane, druge so obletavale streho, a tretje so vpile med hrastovimi vejami. Jozlè pa se ni menil, šel je k svoji materi.

Starka je še sedela pri mizi in šivala. Ko je vstopil sin, ga je pogledala in nekako začudeno izgovorila:

„Jozlè . . .?“

Jozlè je molčé sedel k mizi, zrl nekaj časa v postarani obraz svoje matere in sedel dolgo časa tiho in mirno.

„Ha, haha“, se je zasmel naposled. Mati ga je žalostno pogledala in vzdihnila globoko, globoko . . .

„Kaj se smeješ?“ ga je vprašala po daljšem molku.

„Hehehe“, se je on zopet zasmel, a na hip zresnil svoj obraz in gledal nekako skesan svojo debele prste, ktere je premikal po miznem robu drugega za drugim.

„Mati“, je rekel potem s takim poudarkom, da ga je stara Baruška sočutno in rado- vedno pogledala.

„Kaj hočeš, Jozlè?“

„Mati, vzemite Katuško k nam“, je rekel počasi z otročjeprosečim glasom, ki je materi pretresal srce.

„Kaj?“ je vprašala čudeč se nevedé, ali sinovi čudni želji, ali sinovemu obnašanju.

„Katuško vzemite k nam, k sebi...“ In povetil je glavo, kakor da ga je sram.

„Koga naj vzamem, Jozlè? Katero Katuško ti misliš...?“

„Katuško Gavranovo...“ Ves se je tresel od razburjenosti...

„Zakaj?“

„Katuško Gavranovo vzemite k sebi, pri Gavranu dosti trpi...“

„Kaj nam hoče Katuška Gavranova. Dela nimamo, a jela tudi ne, sam stradaš...“

„Jaz bom šel služiti, jaz bom delal in zaslužil za vse.“

Mati je zrla v svojo polprišito krpo in solza se ji je utrnila... iz ust pa ji je ušel globok:

„Ooh...“

On je obmolknil. Gledal je s tistim svojim motnim, skaljenim in temnim pogledom v brlečo luč, in obrnil pogled zdaj na levo v okno, zdaj na desno v vrata...

„Kaj hočeš Katuški? Ona je srečna pri Gavranu. On je njen stric, njemu dela in nikoli ne strada. Po zimi je na gorkem, tam je kakor doma — ona je srečna.“

Jozlè je povetil glavo. Zdelo se mu je, da se je vzbudil iz sanj, katere je zasanjal zvečer na Globoki Poljani.

Mati je molčala, on — molčal...

Glava mu je med tem prilezla doli na rokave. Kdo ve, kaj se je godilo v njegovem čutečem srcu...?

Na konec je hitro vstal in molčé odšel v tisto krasno noč. Kam je šel? Menda na Globoko Poljano.

* * *

Katuška je bila zapuščena deklica, ki je živela pri svojem sorodniku Gavranu — rekla mu je stric. Gavran je bil bogat, imel je mnogo pašnikov in senožeti, bil je delaven, a tudi druge je k delu priganjal; zato je obogatel. Jozlè je imel Gavrana med

glavnimi svojimi sovražniki, ker ni delal. Zato se ga je ogibal — a Katuške se ni ogibal, ampak govorila sta in njemu se je smilila... Kadar se je približal Gavranovi koči, vselej se je smejal, le kadar je zagledal Gavrana, ga je minil smeh. On pa mu je pretel in že od daleč vpil:

„Boš šel, ti postopač; delat pojdi, delat!“

Jozlè mu ni odgovarjal, ampak je odšel v drugo stran. A vendar ga je najbolj pogostoma prinesla pot do Gavranove kočice, najrajši je hodil tod mimo, dasi je bilo na samoti, in videl je vselej Katuško. In čudno izpremembo je vselej čutil v sebi. Zdelo se mu je, da je pameten, da je enak drugim ljudem in klical je:

„Katuška...!“ in odšel dalje.

Ko je pa odšel, je obračal pogled še vedno nazaj. Začutil je v sebi nekaj težkega, kakor da zapušča za seboj nekaj, kar bi ne smel pustiti. Nekaj časa je čutil to žalost — a nazadnje se je — zasmel... To je bil Jozlè. In kadar je prišla na Globoko Poljano, jo je izpraševal kaj pametnega in se ni skoraj nič smejal. In tisti večer mu je prišla nova misel — nesrečna misel...

Od tistega večera je Jozlè pogosto po noči zapuščal svojo ljubljeno Globoko Poljano in hodil tja v obližje Gavranove kočice. In ko je nekoč stopal že dolgo dolgo okrog ogalov, je prišel Gavran iz hiše in vpil:

„Kdo pa je...?“ A Jozlè se je bal Gavrana in bežal je, bežal...

A zopet je bila noč, in zopet je prišel, sam ni vedel, po kaj... Zopet je hodil po stezi semtertja, gledal proti nebu, kjer je plula zadnja polovica meseca. To je bila jesenska noč, in zeblo ga je, a tega mu ni bilo mar. Takrat pa se je dvignil iz zatišja — sam Gavran... Jozleta je pretresel strah po vseh kosteh...

„A, ti si?“ je vpil Gavran in se mu bližal. „Tat, kje imaš moj stotak, stoj, stoj...!“ A Jozlè se je bal Gavrana. Ko se je zavedel prvega strahu, je zbežal in bežal je, kar je mogel, a Gavran za njim...

„Ti potepuh tatinski, ki si me okral, imam te, tat! Toliko časa si hodil tod okoli,

da si me okral, a zdaj te imam, imam, samo, da te poznam!“ In letel je za njim, a Jozlè mu je utekel. — Bežal je preko travnikov in pašnikov, strah mu je dajal urne peté. Nekaj časa je čul za seboj srdito Gavranovo vpitje, a on se ni oziral in ni štel glav preganjavcev... Bežal je, sam ni vedel, zakaj beži. Gavrana se je bal, zelo bal Njega je imel med najhujšimi svojimi sovražniki. Čul je nekaj o tatu, a on je bil nedolžen. Bežal je zato, ker se je bal Gavrana... In iste besede so mu vedno šumele po ušesih, vedno se mu je zdelo, da ima Gavrana za seboj — in bežal je na Globoko Poljano. Burja mu je odnesla klobuk, rosa mu je zmočila obleko, a on se je ustavil šele na Globoki Poljani. Ves usopel se je oziral okrog sebe — a tu ni videl nikogar razen tihe jesenske noči in zadnjega krajca, ki je mirno svetil po barju. Nikogar ni bilo, on pa je po dolgem premišljevanju poiskal svoje ležišče v leseni seneni lopi. Na hrastih pa so se zopet vzbudile vrane in se oglašale s svojimi odurnimi glasovi...

Drugi dan sta se dva orožnika bližala Globoki Poljani. Previdno sta se skrivala za grmovje, ozirala se v vsa kota z grmičjem obraščene Globoke Poljane, a našla nista nikogar. Globoka Poljana je bila pusta in prazna. Le dve jati vran sta se dvignili s tal in leteli v nasprotno stran.

Kar sta iskala, nista našla danes na Globoki Poljani. Barje je veliko, in gospodar barja, stepni kralj, je prekanjen...

Črez dva dni pa so ga našli... In peljala sta ga vklenjenega. Kako se je tresel po vsem telesu, ko je stopal po istih potih, kjer je tolikokrat hodil prost, prost! A danes ni več svoboden... Zakaj ne...? In dvignil je vklenjeni roki, nakrenil — a zastonj... Celo pot je jokal, po zarjavelem obrazu so tekle debele solze; sicer Jozlè ni nikdar jokal, skoraj nikdar ne... In stopali so po poti dalje, dalje. Kdo ve kaj se je godilo v nesrečnikovem srcu? ... In prišli so mimo te kočice in mimo one kočice, in povsod so bila okna polna glav, tistih kuštrastih, dolgolasih glav, gospodar ali gospodinja kočice pa sta

stala na pragu, in vseh oči so mirno gledale, kako ženó, stepnega kralja, ponižanega, vklenjenega v mesto... Ni ga bilo človeka, ki bi ga bil rešil. Po kočah pa so vpili:

„Jozleta ženó, Jozleta ženó!“ — Vsi so vedeli, zakaj... Nekateri so ga pomilovali, drugi prisegali, da je nedolžen, tretji so menili, da ni storil kaj takega iz hudobije, in četrti so zopet mislili svoje, a rešiti ga ni mogel nihče.

Črne vrane so obletavale svojega starega znanca, posedale so po drevesih ob poti in spremljale trojico mož dalje. Kričale so s svojimi kvakajočimi glasovi in vpile, vpile...

Jozlè pa je stopal naprej in jokal. Daleč je bila že Globoka Poljana, na zahodu se je kazalo mesto...

Jokal je kot otrok in se včasih plašno ozrl okoli sebe. Včasih mu je švignilo v spominu vprašanje: zakaj? a zopet ga je zapustila misel. Tu in tam so srečali kakega človeka, in drugega ni bilo čuti, ko:

„Baruškin Jozlè...“

„Jozlè, Jozlè...“

„O, o, o...“

„Revež...“

„Jozlè, Jozlè...“

Jesenska burja je kaj močno vela preko barja — takrat je bila jesen, že pozna jesen.

* * *

Od tistega dne je izginil z barja za dolgo dolgo časa. Nihče ga ni pogrešal, razen morda Globoka Poljana in nje prebivalci. Ljudje so se ga bili sicer privadili, no če ga ni bilo, ni tožil nihče. A stara Baruška je jokala, neprestano jokala... Prešla je zima, poletje, jesen — in njega ni bilo. A vseeno se je vsako leto vse po redu zvrstilo: pomlad, poletje, jesen, zima, vse s svojimi navadnimi posebnostimi. Pomladi so letele jate ptic s krimskega grebena na debelohribski, a v jeseni z debelohribskega na krimski, počivale so na Globoki Poljani — vse kot po navadi. A mladega gospodarja Globoke Poljane ni bilo...

Kdo ve, kod je hodil med tem, kje je bil. Ali je v tesnem zaporu vzdihoval po ukradeni

mu svobodi, ali je kje na tujem pozdravljal barsko planjavo in nje krasoto, stepo Globoko Poljano? — Kdo ve...? Nikdar ni nikomur povedal; le to so izvedeli, da je bil po dolgi preiskavi spoznan za nedolžnega, in da je Gavran klel, ko je šel iz mesta domov, češ: „On je, on...“, jaz vam dokazem, da je on...“ Pozneje je stikal po Globoki Poljani, po leseni seneni lopi, a stotaka, katerega je pogrešal pri svoji nahranjeni svoti, stotaka ni našel...

Pet let ni bilo Jozleta nazaj na barje in med tem, kakor smo rekli, se ni na barju nič izpremenilo, in Globoka Poljana je bila ista, kot je bila pred petimi leti — pusta, prazna, nad njo pa so letale jate vran in kričočih kavk.

Takrat pa — bilo je zopet v pozni jeseni — se je vrnil na Globoko Poljano. Zelo se je bil izpremenil... Pod nosom so mu pognale brke, in vzrastla mu je brada, redka in pusta. Obraz mu je bil vdrt in oblečen je bil borno... Tudi um mu je bil bolj bolan kot prejšnje čase. Ogibal se je ljudi in zahajal le v svojo domačo hišo, kjer je stanovala stara materina prijateljica — mati je med tem umrla... Reva ni vedela, ali je živ ali mrtev njen nesrečni sin, ni ga mogla zagledati zadnje trenutke ob svoji smrtni postelji. In takrat je poklicala k sebi svojo najboljšo prijateljico, pa jo je prosila: „Ako se kdaj vrne, skrbi zanj, hiša je njegova in tvoja, a denar, kar ga ostane, je tvoj — on ne mara denarja — moj sin — u-u, moj Jozlè-e-e“. Umrla je in pokopali so jo med druge tja na grič k sv. N., odkoder se tako lepo vidi črez barje. V njeno hišo pa se je nastanila njena prijateljica in čakala Baruškega sina. In tedaj je prišel... Sedel je brez vprašanja in govora k mizi, naslonil glavo na roke, in črez kratek čas odšel... Potem je prihajal večkrat, ogledaval je po hiši, prijel boječe to in ono reč — in odšel... Tako je prihajal in odhajal. Ljudem se ni kazal, ogibal se je vseh, in vendar so si kmalu šepetali:

„Ste ga videli?“

„Koga...?“

„Jozleta...“

„A-a? —“

„Izpremenil se je.“

„Se je?“

„Pa še hudo, hudo; skoraj bi ga ne bil poznal.“

„Kod je hodil?“

„Kdo ve?“

„On je izgubljen nesrečnež.“

„In ta Gavran!“

„Gavran, Gavran...“

„On mu je prizadel mnogo hudega...“

„Mnogo mnogo — največ.“

„On naj se varuje; neumnemu ni zamere.“

Tako so govorili o njem, in vsi so se bali hudega. On pa se ni zmenil za nič. Blodil je po barju semtertja, od enega konca do drugega, hodil in hodil cele dni in noči. Um mu je bil teman, in zjasniti mu ga ni mogel nihče.

Le enkrat je poprašal po materi. Takrat je izvedel, kje počiva. Drugi dan je hodil po pokopališču, trgal rože z grobov in jih posipal na grobe... Iskal je med grobovi grob, a ni ga mogel najti... Dolgo je hodil med grobovi, dolgo je hodil od križa do križa, gledal njih napise in vence — zastonj. In trgal je rože z grobov in jih posipal po grobeh. Za njim pa se je zbrala cela dolga vrsta vaških otrok, ki so gledali čudno počenjanje nesrečnega Jozleta. Dozdaj ga niso še poznali in govorili so polglasno:

„Kako je nor...!“

Nekateri so se ga bali in se skrivali za ciprese in žalujke ter ga od tam opazovali. On se jih je tudi bal in jih vprašajoče gledal... Z mrakom so se razgubili, on pa je ostal na pokopališču in iskal je grob med grobmi, a našel ga ni... Postajal je pri zapuščenih, zaraslih grobeh, stal nekaj časa mirno, pregledal grob od vseh strani — in šel dalje.

Takrat je zapel zvon: ave. On se je odkril, potisnil klobuk varno pod pazduho in menda molil. Ko je zapel za večjim zvonom manjši s svojim donečim glasom, se je ozrl Jozlè na vse strani in vzdihnil. Pozneje ni baje nikdar več zašel na pokopališče. Kdo

ve, ali je res, ali so pa morda le govorili tako?

Jesen je postajala hladnejša in hladnejša. Priroda je že padala v svoje zimsko spanje. Koča umrle Baruške je bila slaba, streha raztrgana, stene so kazale špranje, burja je imela vhod vanjo in izhod iz nje prost. Nikogar ni bilo, da bi jo popravil, da bi jo obvaroval nadaljnega razpada ... Ni bilo gotovo, da bo srečno prestala zimo. Njena prebivalka se ni brigala zanjo, a Jozlè tudi ne. Zima je bila pred durmi, in trkala mogočno nanje. Zima, zima ...

* * *

Tisto leto je bila huda zima. Sneg je pobelil le natanko zemljo, in vse je zmrzovalo. Zima je pregnala Jozleta z Globoke Poljane v domačo hišo, a odtod v varnejše zavetje med ljudi. Kako težko mu je bilo med ljudmi, ko se jim je tako odtujil! A zima ga je primorala k temu, k čemur bi ga ne bila primorala nobena druga stvar. Deževje? Ne. Senena lopa je imela dobro streho, v njej je imel varno pribežališče. Glad? On je bil znan pri vseh črednikih po barju, vsi so ga poznali: pa je bil lačen, hajdi k Tonetu v Kršijo, ali pa k onemu drugemu — in on je bil z malim zadovoljen. A mraz, ta ga je prisilil iti v kočo k ljudem.

Tisti predpust je Gavran omožil svojo Katuško. Prišli so snubači tam iz zelenih hribov, povedali so, koliko imajo premoženja v blagu, pohištvu in posestvu, koliko se poseje, koliko na leto pridela. — Gavran je povedal, koliko dote bo dal svoji gojenki. Naštel jim je nekaj resničnih in neresničnih dobrih lastnosti dekletovih — in pobotali so se. Pred pustom je bila svatba. To je bilo veselo ženitovanje! Vsi so bili zadovoljni. Gavran je imel bogatega zeta, Katuška skrbnega moža, ženin pa ljubeznivo, delavno nevesto.

Mrzla noč je bila tistikrat, a pri Gavranu veselo ženitovanje. — Za mizo je sedel Jurij Moder, star sorodnik srečne neveste, poleg njega pa njegova suha, kaj zgovorna žena. On je bil starejšina in je imel prvo

besedo ... Njemu na strani je sedel star morostar s svojo debelo ženico, ki je samo jela, poslušala in pritrjevala ... Tema nasproti gospodar Gavran in njegova žena. Gavran je govoril z vsemi, in stezal roke preko mize, pod mizo pa je suval z nogo Jurija Modra ali koga družega, kadar je hotel, da ga posluša. Poleg Gavrana je bil ženinov svat, star hribovec s svojimi lepimi in grdimi navadami. Kadil je neprestano in premalo pazil, kam pljuje, ker je bil že precej pijan. On je navadno vpil in vlekel včasih prerazburjenega Gavrana za kamižolo nazaj na stol. Poleg njega je sedela ženinova teta, ki se je neprestano smejala, smejala vsemu, kar je videla in slišala, najbolj pa kaki dobri jedi, n pr. kavi ...

Skonca mize sta kraljevala vstric, drug pri drugem ženin in nevesta. Ta dva sta molčala; a ženinov oče, ki je sedel poleg neveste na drugi strani, je nekaj razkladal, če se ne motim, menda od tiste kamenite njive tam pod klancem, ki je najslabša od vseh. S te njive pa je prešel na domače junce, s katerimi je lansko leto to njivo zoral. Ženin je včasih kaj opomnil, kadar se mu je zdelo primerno nevesti kaj razjasniti, in nevesta je vse rada poslušala in pritrjevala; kadar pa je kaj opomnil ženin, tedaj se je vselej zasmejala in ga malo po strani pogledala, včasih pa tudi malomarno vprašala: „Res?“ in potem sta stari in mladi pripovedovala svojo reč nadalje še z veliko večjo vnelo.

Tako je bilo vse omizje v živahnem pogovoru. Matere so govorile o svojih sinovih in hčerah, proslavljale njihovo pridnost, poštenost, delavnost; možje so se nekaj menili o vinu, nekaj o voléh in o sejmi, ter se bahali s tem in onim, s čemer se je kdo mogel ...

Pri peči je sedel godec s svojimi potrtimi harmonikami, in danes mu je pomagal tisti črni cigan Gero, ki je bil tako črn.

Gero je igral lepo na citre in z godcem sta se dobro razumela. Zahteval ni dosti, da je bil le na gorkem, pa je bil zadovoljen. Sila se je sladko nasmejal vselej, kadar je

prinesel pred usta kaj dobrega in pa kadar je zvrnil kozarec vina. Poleg tega se je neopazovan oziral po vseh hišnih kotih in skrivaj opazoval vso družbo. Oblečen je bil slabo, po cigansko, z rdečo ruto za vratom. On edini je moral piti samo iz svojega kozarca, a to se mu ni zdelo nič posebnega. Ubogal je vse, kar mu je zapovedal jezični godec, kateremu je že vino zmešalo v glavi vse tone in takte, da ni mogel več igrati. Zapel je cigansko pesem, zacitral vsako, katero si je kdo izmislil, nazival je svate z „gospodi“, a stare ženice z „mamkami“. Nevesto je gledal s tako svetlimi očmi, da se je umaknila za široki hrbet ženinevega očeta, ker jo je bilo strah tistih čudnih svetlih oči... A on jo je vedno gledal in ji včasih pokazal dve vrsti svetlobelih zob; ona pa se je bala njegovega smeha. Naposled je nastal med moškimi in ženskimi svati zaradi njega zanimiv prepir. Nekateri so trdili, da zna Gero „narediti“, da zna čarati, a drugi so trdili, da ne zna nič. No, večina je bila „za“, dasi so Gera poznali že dolgo dolgo, in dasi niso še nikdar slišali, da bi bil ravno Gero kje „naredil“, bodisi k dobremu ali k slabemu. In prepir je postal vedno bolj živahen in glasan; glave svatov so se obračale nazaj k peči; vsi so opazovali Gera... A Gero se je smejal, tako sladko se jim je smejal. In če je kdo rekel: „Kaj ne, Gero, da ne znaš nič?“ — pa je pritrdil: „Nič“, — in se še bolj zadovoljno nasmejal. In če je kdo rekel: „Kaj ne, Gero, da znaš?“ — „Znam, znam“, je rekel in se še bolj zadovoljno nasmejal... To je bilo smeha, vpitja in veselja! Tega še danes ne more pozabiti Jurij Moder, kako se je takrat smejal, in menda ne bo pozabil do zadnjega dne. Odgovor preodkritiga cigana, ki je želel vsem ustreči, ni odločil prepira na nobeno stran.

„Zna, zna“, so trdile ženice in jele svetovati, naj odnehajo od prepira, ker se Geru tako čudno svetijo oči.

„Kaj zna, nič ne zna“, vpili so svojeglavni možaki, da so jih jele ženice z raznimi znamenji, s suvanjem, s pogledi i. t. d.

opominjati, naj molče in naj odjenjajo od prepira, ker se Gero tako čudno smeje.

„Saj je rekel sam, da zna, sam je pritrdil!“

„Ni res, sam je odkimal, da nič ne zna! Sam že ve, ali zna, ali ne zna.“

„Najbrže zna.“

„Pamet, pamet, kaj bo znal! Toliko zna, kot jaz ali ti.“ — — —

Takrat je prišla na mizo nova jed, katero je posebno godec z velikim veseljem pozdravil, in to je nekoliko pomirilo svate. Prepir je ponehal in le še najbolj svojeglavni so trdili svoje: „Zna, zna!“ drugi pa: „Nič ne zna!“

Tu pa je vstal sam oče Gavran, in vsi so vtihnili, on je pa rekel:

„Ako zna res, naj pove, kje je moj stotak, kdo ga je meni ukradel...“

Takrat se je Gero sila sladko zasmejal in že se je hotel opravičevati in izgovarjati — a vrata so se odprla in med goste je stopil sam — Jozlè. Vidno so se ga vsi ustrašili, ker so vsi obmolknili. Vsakdo je mislil o tistih sto goldinarjih in o Jozlètu.

Zeblo ga je, in videti je bilo, da ga je mraz prignal v gorko kočo... Stisnil se je k peči in z očmi meril zbrano družbo; naposled se je jel smejati. Ženica je prinesla novemu gostu potice in vina, za kar se ji je ta hvaležno nasmejal, potem pa je gledal zdaj svate, zdaj godca (temu se je tudi smejal) in potem zopet cigana Gera. Slednjič je uprl svoje nemirno oko tudi v nevesto Katuško. Pred njim so se vrstili vsi oni srečni dnevi, ko je zahajal na Globoko Poljano... Danes je bila nevesta. V njegovem srcu se je budit spomin, kako ga je neznano koprnenje pripeljalo tako usodepolno k Garanovi koči tisto noč, ki je bila vzrok njegovi nesreči... Tako koprneče je zrl v nevesto, a drugi so ga opazovali... In izginila je iz gostov ona radost in veselost, govorili so tiho med seboj; ženske so celo samo šepetale, in nekateri so začeli zehati. Jozlè pa jih je gledal zadovoljno in mirno; ni se spomnil, da jim je nadležen. Izpregovoril ni nobene besede, in vprašal ga ni nihče. Tako je postalo vse tiho na veseli

svatbi. Gavran je popolnoma molčal. Takrat pa se je — v največji stiski — spomnil Jurij Moder, da imajo pevca in godca v hiši. Cigan Gero se je držal čudno čudno. Spomnil se je tistega stotaka ... Nikdo si ni mislil, in vendar ga je bil odnesel — on. Odnese ga je, spravil varno v nedrije, in njegova ciganska duša se je sladko smejala, smejala ... In ko je on dobro živel za ukradeni denar, trpel je po nedolžnem Jozlè, preganjan od ljudi kot tat, tat ... A on je bil pošten, on ni kradel ... Zato se je držal Gero čudno in je nekaterekrat premeril Jozleta s svojim črnim očesom ... Bil mu je neprijeten gost ...

„Gero, zapoj nam katero, kako lepo“, velel je, kot starejšina, glavar svatbe Jurij Moder. In Gero je bil zadovoljen, ker je bil rešen iz zadrege, v katero ga je bil spravil neumni prepir vinjenih svatov, in začel je takoj. Saj veste, kako je imel navado ... Poskusil je dvakrat, trikrat, so li strune dobro napete, potem je še enkrat pogledal po navzočih, približal desno uho h kaki posebni struni, ki ni bila prav napeta, in ko jo je popravil, da se je ujemala z drugimi, je posegel z roko v svoje črne, dolge, skodrane lase potem je pa zapel. Tudi danes je začel tako in zapel:

S snežnih poljan
se dvignil je črni vran ...

Vprašal je črni vran,
snežno ravan:

„Kje je sredi poljan
stepnega kralja stan?“

„Po strehi mu vrane kričé,
hrasti nad njim šumé.“

In kočo sredi poljan
obletel je črni vran ...

In še taisti dan
umrl je kralj poljan ...

Kako je donel tisti njegov votli glas. ..!

Gero je gledal med petjem v citre, in le včasih mu je ušlo oko skrito tja po svatih, da je bral z njihovih obrazov, kako jim ugaja pesem. Res so večina pritrjevali in kimali drug drugemu, kakor da bi hoteli reči:

„Slišite, kako zna?“

A Gero ni imel prijetnega glasu. Pesem je bila dolga, ker se je zadnja vrstica vsake kitice po večkrat ponavljala, in celo posamezne poudarjene besede je ponavljala Gero po večkrat. Ko je odpel, so ga na glas pohvalili vsi gostje, in Gero se je zadovoljno smejal in hvaležno izpil vse kozarce, kar so mu jih po vrsti ponudile usmiljene žene ...

A ko so bili vsi najbolj zadovoljni, takrat je Jozlè molčé sedel pri peči. Pesem ga je čudno ganila. Malo se je zasmejal, vstal in odšel ... Svatje so prestrašeni gledali za njim, cigan pa je bil vesel uspeha svoje čudne pesmi.

„Kot ,deseti brat‘, pride in gre, pride in gre“, so rekle druga drugi svatovske žene. In začel se je pogovor o njem. Zdelo se je, kot da je kdo svatom razvezal jezike — zopet so bili vsi zgovorni in začeli so svoje prejšnje pogovore. V tem pa je nesrečni Jozlè bežal po mrzli, tihi noči preko snežene planjave ...

„Ali je meni pel?“ je rekel, ko mu je neprestano šumela pesem po glavi ... Zdelo se mu je, da je njemu pel.

„Meni je pel!“ si je odgovarjal. Kadar se je ozrl nazaj, ni videl nič družega, kot par obsijanih okenc, ki so mu svetila skozi meglo.

„Meni je pel, ha, ha ... Hu-u-u-u“ ...

„Kaj ni meni pel?“

„Meni je pel, meni ...“ In bežal je dalje ...

Oni pa so svatovali dalje ... Nekateri so menili, da bi bilo dobro pogledati, kam je šel Jozlè, da ne bi storil kaj hudega, drugim pa se je zdelo to nepotrebno.

„Ni treba“, je vpil Jurij Moder, „ni treba, saj ga poznate. Kako je bilo takrat, ko so ga sodili zaradi tistega stotaka! Smejal se je pa jokal. In on je bil res nedolžen. In ko ga je sodnik vprašal: Zakaj si pa bežal, če nisi bil kriv? — je on trmoglavo molčal, jaz pa sem rekel: On vedno beži, gospod, on pred vsakim človekom beži, ker se vsakoga boji, pa vedno beži, tako je, gospod. — In nič niso mogli dokazati, ne tako ne tako.“ Gavran je sedel cel čas, kar je govoril Moder, mirno in tiho ...

„Bog se ga usmili“, rekle so žene, in godec je zadušil s svojimi zmešanimi toni nadaljni pogovor.

* * *

Bila je zima — kakih šestnajst let pozneje. In med tem? No, nič posebnega. Takrat so se začeli enakomerni dnevi za Jozleta. Dan je bil enak dnevu. Ni vedel jutraj, ko je vstal, kam pojde drevi leč, in danes ni vedel, kaj bo jutri. Navadni dnevi... Klobuk je nosil ovenčan z barskimi cvetlicami, pohajal je po barju, polegal po Globoki Poljani, zašel tu in tam v kako gostilno — in to vedno bolj pogostoma. V kočje pa ni zahajal. Šel je po svetu za par dni in se zopet vrnil na barje. Svojo osebo je visoko spoštoval, o sebi ni pustil nikomur govoriti in kakega predrzneža je celo kaznoval. Kadar ga je kdo vprašal, kdo je, odgovoril je, da je „kralj barja“ — in zasmejal se mu je.

Povsod je bil znan — namreč ob robu barja — in ljudje so ga imeli za to, kar je bil, otroci so se ga pa bali. In tako so mu tekla leta. Dobrim ljudem se je smilil, ker so poznali njegovo mehkočutno, dobro srce. Povsod je dobival darov in spravljal je v umazano rdečo ruto tiste lepe krajcarje, katere je kje v samoti prešteval in prešteval. Začel je ljubiti denar in vselej se je sladko smejal, kadar je privlekel na dan svojo rdečo ruto z denarjem... Ogledal jo je od vseh strani in potem zopet varno spravil; zapravil je malo, saj je dobil vsega pri dobrih ljudeh. Ko je nabral že mnogo, tedaj je odložil doma na Globoki Poljani svoj zaklad. Ta zaklad je bil poslej njegova edina skrb, edina skrivnost; tem oprezneje je občeval z ljudmi, ker se je bal za svoj zaklad. Iz vseh njihovih besedi je iskal, ali ne sumijo kaj o njegovem zakladu. Bal se je vseh, a najbolj cigana Gera... O, ko bi ta vedel, da ima denar! Pri tej misli se je vselej stresnil, ozrl se in vprašujoče gledal obraze navzočih prijateljev in neprijateljev. Vedno se mu je zdelo, da vedó, postajal je vedno bolj nemiren...

In tedaj je bila šestnajsta zima. V obcestni gostilni na morostu sta se tistega

večera sešla Gero in Jozlè. Gero je igral pivcem za tiste svetle „zeksarje“, katere je vselej pogledaval z največjim veseljem... Že celo popoldne skoraj je igral, in ko se je storil mrak — takrat je stopil v hišo Jozlè. Med pivci je zašumelo: „He, Jozlè-e, e!“

Gero ga je pogledal s svojim spodmolatim, belim pogledom, s katerim je navadno gledal takrat, kadar so se kje menili o ciganih. Jozlè je dobil mnogo pijače in je smel sedeti pri svojih prijateljih, a Gero je moral igrati za vrati in čakati, kdaj mu ponudijo zopet kak dar... A vsi pivci so govorili z Jozletom, izpraševali ga to in ono, hvalili ga — in popolnoma pozabili na Gera... In Gero je zastonj nastavljal klobuk, nič ni dobil... Jozlè pa je sedel za mizo, sladko se je smejal in pritrjeval na razna vprašanja. Najbolj pa ga je objemal stari Jurij Moder, katerega se je Jozlè ogibal.

„E, e, Jozlè, nekaj mi povej!“

Jozlè se ni zmenil zanj.

„Čuj, samo prikimaj: ali da, ali ne?“ prosil je Jurij Moder.

„Poslušaj, Jozlè, poslušaj!“ In poltiho na uho je nadaljeval Jurij Moder:

„Pravijo, da je na Globoki Poljani denar, in da ga ti varuješ. Jozlè, zdaj pa prikimaj: da ali ne.“

Jozlè ni niti prikimal niti odkimal, ampak samo smejal se je, postal je nemiren in gledal po radovednih obrazih svojih sopivcev. „Vse vedó!“ zašumelo mu je po glavi...

„Povej, Jozlè! Jaz sem te rešil, da te niso zaprli tja na grad. V železje bi te bili deli, ker si kradel, a jaz sem te rešil. Pomniš, Jozlè, kako sem jaz govoril? Kaj sem rekel? Kaj več ne veš? — On vedno beži, sem rekel, ker se vsakogar boji, sem rekel, zato je pa bežal, sem rekel, zato je bežal pred Gavranom — in izpustili so te... Tako je bilo, Jozlè, a ti nisi hvaležen, ker mi...“

Jozlè je stiskal pesti in zobe in postajal jezen.

Moder pa ga je zopet in zopet sunil pod rebra in mu govoril:

„Povej, prikimaj, Jozlè...“

A Jozlè je molčal...

Po krčmi je bilo živo... Zunaj je bila mrzla, mesečna februarska noč...

„Kaj govoriš ti, Moder, kaj govoriš?“ je vpil nasproti sedeči pivec, ki je opazoval Modra in Jozleta.

„Môlči ti!“ rekel je Moder.

„Ho, ho, na Globoki Poljani je zaklad, možje...“, je vpil nekoliko jezen oni, ki je opazoval Modra.

„A — a?“

„Jozlè ve“, je rekel Moder.

Jozlè se je pa smejal, a pod mizo so se mu nehote pestile roke...

„Jozlè, ti praviš včasih, da si ‚kralj barja‘; govôri, govôri, povej nam, ki smo tvoji prijatelji!“

Jozlè je odkimal. Z ust mu je izginil smeh.

„Povej, povej!“ silili so vanj.

„Saj ni res.“

„Res je, res.“

„On ve“, potrdil je še enkrat Moder.

„Povej, povej...“

Jozle pa se jim je zopet smejal, oči so mu žarele.

„Prikimaj ali pa odkimaj, Jozlè“, veleli so mu, a on ni niti prikimal niti odkimal, ampak branil se je mnogih rok, ki so se gale po njem. Napadovavci so nekoliko odjenjali in upali počasi izvleči iz njega veliko skrivnost.

Po hiši je bilo živo... Zunaj je bila mrzla, mesečna, februarska noč...

Za vratmi pa je citral Gero zastonj, skoraj nihče ga ni poslušal. Zavidno in sovražno je gledal svojega nasprotnika Jozleta, kate-rega so od vseh strani oklenili dobrovoljni pivci, ker se je bal za svoj zaklad.

Gero je bil lakomen desetic, tistih svetlih desetic...

Za njegovo petje se ni brigal kar nobeden dobrovoljnih pivcev...

A cigan Gero je bil zvita glava. Stopil je k mizi, pogledal pomenljivo po pivcih in začel je tisto: ‚Stepni kralj‘...

S snežnih poljan

se dvignil je črni vran...

In pel je in pel, a vsi so molčali in poslušali.

Ponavljal je cele vrstice, prebiral strune s svojimi koščenimi dolgimi prsti, a z očmi je meril obraze pijanih gostov.

In ko je končal, takrat je vstal za mizo ‚stepni kralj‘, oči so se mu zasvetile, in vsi so ga začudeno pogledali.

„Tisi — —!“ zagrmel je jezno nad Gerom, udaril s pestjo po citrah in zbežal skozi vrata... Cigan in pivci so obstali in se začudeno gledali...

„Prav ti je!“ je rekel Moder ciganu, ker mu je bilo žal, da je pregnal Jozleta prej, predno je izvedel važno skrivnost. Drugi so pa strmeli.

Gero je gledal s srditimi očmi na razbite citre, oko mu je zdaj pa zdaj preletel čuden ogenj — ogenj sovraštva in maščevanja... Potihoma so mu usta govorile sopivcem neznane kletve. Roke so se mu tresle od razburjenosti in od jeze... Pred njim so ležale razbite citre, razbite citre...

„Kaj mu je?“ so vpraševali nekateri, „kaj mu je storil?“ A na videz so se jezili le nad ciganom.

„Kaj mu nagajaš?“ vpil je eden izmed njih in meril cigana, da je ta jel molčé pospravljati svoje razbite citre. Pobral je vkup ostanke, sedel k peči in molčal... Z rokami je blodil po svojih kuštrastih laseh, zrl je predse in snoval naklepe. Kdo ve, kaj je vse nameraval...

Pivci pa so hrumeli med seboj... Jurij Moder pa je med njimi sanjaril o zakladu, in parkrat pomenljivo sam sebi prikimal, kakor bi hotel reči: „Nisem se motil...“

„Saj ga poznate“, rekel je ta; drugi pa: „Pri miru ga pustite!“

In pili so dalje in hrumeli ter pozabili na to, kar je bilo. Le Gero ni pozabil.

Zunaj pa je bila mrzla, mesečna februarska noč...

Jozlè je bežal kot največji hudodelnik in se med potjo oziral nazaj... Po njem se še ni polegla jeza, ki mu je vzkipeala pri ciganovi pesmi.

Zopet in zopet mu je zazvenelo po ušesih:

In še taisti dan

umrl je kralj poljan...

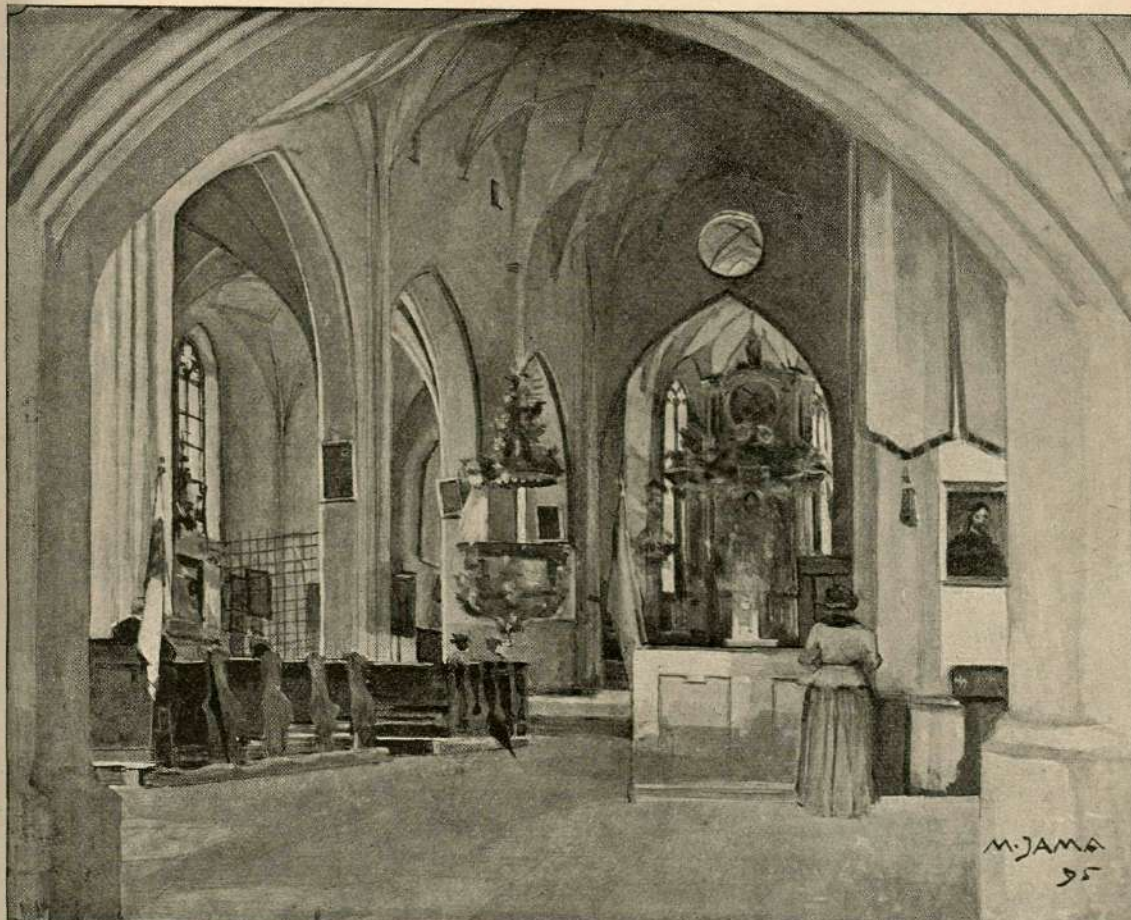
In bežal je, bežal... Bal se je za svoje okrogle, bele desetice...

Lepa in mirna je ležala pred njim barska planjava, bela in posejana z blestečimi biseri. Mesec se je že bližal vrhu temnega, pobeljenega Krima. Kako lepa je bila pod tem mesecem vsa širna ravan! A tudi mrzla, mrzla! Jozlè je to koj čutil, ko je stopil v

„Meni je pel!...“

Bližal se je Globoki Poljani.

Preko barja je vela ostra burja, on pa se je zavijal v svojo slabo obleko. Hodil je težje in težje. Komaj je vzdigoval noge iz snega, in vdiral se je bolj in bolj... in jel se je ustavljati. Mesec se je nižal bolj in bolj in njegov spodnji del se je skoraj skril

V gospesvetski cerkvi.

Risal M. Jama.

noč... Urna hoja mu je pozneje pregnala mraz... A polotevala se ga je utrujenost. Sneg se je vdiral pod nogami, in on je šel dalje dalje proti Globoki Poljani, bal se je za svoj zaklad... On je sovražil nepošteno ljudi, sovražil je Gera...

Tista njegova pesem mu ni dala miru...

„Ali ni meni pel?“ se je vpraševal in stiskal ježno pesti.

„Dom in Svet“ 1901, št. 2.

za pobeljeni vrh debeloglavega Krima. Iz zemlje pa je vstajal mraz in lokavo obdajal osamelega Jozleta...

In takrat mu je nekaj pelo po ušesih:

In kočo sredi poljan,
obletel je črni vran...

„Huu, meni je pel — hu-u...!“

„Meni je pel!“ in roke so se mu krčile in stiskal je pesti... „Gero!“...

Senena lopa na Globoki Poljani je bila zametena, le redke stopinje so držale od steze do vhoda . . .

Onemogel je legel . . . Udje so mu bili premrli, pomagati si ni mogel. V glavi je čutil nasledke pijače; glava je bila vroča, a drugod ga je zeblo. No, naposled tudi drugod ni več čutil mraza . . .

Drugi dan so ga našli — njega in njegov zaklad. Pod glavo je imel denar, skrbno

zavit v rutah. Tako je umrl Jozlè — ,stepni kralj' . . .

Drugi dan so ga pokopali . . . Pogrebcev ni bilo. Le Jurij Moder je stopal za belo krsto, in nekaj starih ženic je pobožno molilo za nesrečnika . . .

Zdaj počiva mirno tam gori na griču med mnogimi drugimi.

Po Globoki Poljani pa kričé vrane in letajo s hrasta na hrast.

Samoti.

Samota, ti verna družica
iz mojih nekdanjih let,
iz svètnega hrupa se vračam
pod tvoje okrilje spet.

Kakó zdaj strmiš v neznanca,
ki bil ti je dolgo nezvest,
in nema in nema prebiraš
na mojem obrazu bolest . . .

In tiho in tiho očitaš:
Zakaj si se vrnil, zakáj?
od družbe, od petja, od godbe
obrnil se k meni nazaj?

In kaj li prinesel si s sabo
za pusti, za dolgi moj čas? —
Oh, kaj sem prinesel? . . . Prazneje
srcé in temnejši obraz.

In eno in eno spoznanje
zdaj jasno je mojim očem:
da čutim tembolj se človeka,
čimbolj sem odmaknjen ljudem!

Anton Medved.

Kakó naj dam ti pesem? . . .

Kakó naj dam ti pesem za spomin,
ko pesmi srce tvoje ne umeje,
ko se ob nje gorkoti ne ogreje —
kakó naj dam ti pesem za spomin?

Poslala bom ti pismo pisano
in govorila bom o mladi roži,
kako se ji po žarkem solncu toži —
poslala bom ti pismo pisano.

Poslala bom ti šopek mladih rôž:
njih govorica srcu je umljiva —
kaj lilija, kaj vrtnica prikriva . . .
Poslala bom ti šopek mladih rôž.

Prebral ti bodeš pismo — brez besed
in spravil bodeš šopek — brez sponina,
saj taka je ljubezni zgodovina:
začenja se in jenja — brez besed!

Ljudmila.